

מציצה בפה הרב מואיז נבון

בראשית פרק יז (א) ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא יקוק אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני ה' והיה תמים: (ב) ואתנה בריתי ביני ובינך ואתנה אותך במאד מאד: (ג) ויפל אברהם על פניו וידבר אתו אלהים לאמר: (ד) אני הנה בריתי אתך והיית לאב המון גוים: (ה) ולא יקרא עוד את שמך אברהם והיה שמך אברהם כי **אב המון גוים נתתיך**: (ו) והפרתי אתך במאד מאד ונתתיך לגוים ומלכים ממך יצאו: (ז) והקמתי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחרית לדורתם לברית עולם **להיות לך לאלהים** ולזרעך אחרית: (ח) ונתתי לך ולזרעך אחרית את ארץ מגיד את כל ארץ פנעו לאחזת עולם והייתי להם לאלהים: (ט) ויאמר אלהים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחרית לדורתם: (י) **זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחרית המול לכם כל זכר**: (יא) ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: (יב) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדורתכם יליד בית ומקנת כסף מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא: (יג) **המול ימול יליד ביתך ומקנת כסף והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם**: (יד) **וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר**: ס

רמב"ם הלכות מילה פרק ב הלכה ב

כיצד מוהל? [1: מילה] חותכין את כל העור המחפה את העטרה עד שתגלה כל העטרה, ואח"כ [2: פריעה] פורעין את הקרום הרך שלמטה מן העור בצפורן ומחזירו לכאן ולכאן עד שיראה בשר העטרה, ואח"כ [3: מציצה] מוצץ את המילה עד שיצא הדם ממקומות רחוקים כדי שלא יבא לידי סכנה, וכל מי שאינו מוצץ מעבירין אותו, ואחר שמוצץ נותן עליה אספלנית או רטייה וכיוצא בהן.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלג עמוד א

משנה. עושין כל צרכי מילה [בשבת]; מוהלין ופורעין ומוצצין, ונותנין עליה איספלנית וכמון. ... [עמוד ב] ... מוצצין וכו'. אמר רב פפא: האי אומנא דלא מייץ - סכנה הוא, ועברין ליה. ...

Hippocratic Corpus – “Father of Western Medicine” c. 460 BC – c. 370 BC

All wounds draw their inflammation and swelling from the surrounding parts, because of the blood flowing into them. In every recent wound... it is expedient to cause blood to flow from it abundantly, for thus will the wound and the adjacent parts be less attacked with inflammation... when the blood flows they become drier and less in size, as being thus dried up. Indeed what prevents the healing... is the decay of the blood.

מאה 19 – קרקוב: רופא רוסט מצא מקרי סיפילים. וינה: רופא וורטהיים מצא מקרי הרפס.

חתי"ם סופר (בתוך: כוכבי יצחק, מנחם מנדל שטרן (עורך), וינה 1845, עמ' 41-42) [1762-1839]
ויפה כתב [הרב הורוביץ] כי לא נמצא מציצה בפה דוקא כי אם למקובלים, שאומרים למתק הדין על ידי פה ושפתים, ואין לנו עסק בנסתרות, היכא דאיכא למיחש לסכנתא כל דהו [היכן שיש לחשוש לסכנה כל שהיא], והיה שרש "מיץ", "מצץ" הכל אחד, וכתב "מיץ אפים" (משלי ל' [33]) "וימץ טל מן הגזה" בשופטים [ו' 38] בגדעון. ובכולם פירש"י לשון סחיטה וכבישה להוציא דבר מכחו. וכן פירש רד"ק והרב"ע יעויין שם. ואם כן אין לנו אלא להוציא הדם ממקומות רחוקות יהיה על איזה פעולה שיהיה. ויש להאמין המומחים על זה איזה פעולה תפעול כמו מציצת שפתים. ועוד אני אומר אפילו היה מפורש בש"ס מוצץ בפיו, מכל מקום, כיון שאין זה מהכשר מילה אלא משום סכנה, והמל ופרע ולא מצץ כבר גמר מצותו, והתנוק מותר בתרומה ואביו עושה פסח, אלא שהוא בסכנה עד שיעשה פעולה להוציא דם ממקומות רחוקות, ובפרק רבי אליעזר דמילה יליף [למד] רב פפא דומיא דאספלונית וכמון שהוא משום סכנה, הכי נמי [כך גם] מציצה, והרי אספלונית וכמון גופיה [עצמם] אין אנו נוהגין בכמון כלל, גם לא באותם אספלונית שזכרו שם בש"ס באב"י ורבא, שמע מינה [שמענו מכך] כיון דמשום רפואה הוא אין להקפיד אם המציאו הרופאים רפואות אחרות במקומם, והוא הדין נמי [גם] מציצה, אפילו היה מוזכר במשנה מציצה בפה, מכל מקום יכולים להמיר בדבר אחר כיוצא בו.

הרב יעקב עטלינגר [מחבר שו"ת בנין ציון] – 1798-1871

סוף דבר אני אומר כי אין לזוז מדברי חכמינו ז"ל מפני דעות הרופאים אשר חדשים מקרוב באו, ובפרט בדבר גדול כזה בהמציצה, אשר מצוה עלינו מפי המשנה ואולי מפי משה רבינו ע"ה, ואשר נהגו בה כל ישראל בכל קצוי ארץ זה אלפים שנה ויותר. ולכן, אין לחדול למצוץ גם בשבת ובפה דוקא כי זה עיקר המציצה כאשר הראיתי.
אכן, עם כל זאת אין להעלים עין גם מהסכנה אשר ע"פ הרופאים החדשים, אפשר שתתהוה ע"י מציצה ואפילו באחד מני רבבות כאשר נחלה או יש מכה טריה בפי המוצץ. ויש לשמור מאוד ולהפקיד משמרת לבל יקרב למלאכת המילה ובפרט להמציצה איש אשר חולי בו. ובוזה תסור תלונת המתנגדים מעל המציצה לבל יניעו עוד את לבב אחינו עני ישראל לסור מאחרי דברי רבותינו ז"ל אשר הם חיינו ובאורם נראה אור.

שו"ת אבני נזר חלק יורה דעה סימן שלח [1839-1910]

שאלה אם המציצה הוא מעיקר חיוב מצות מילה או רק משום סכנת התינוק:
(א) תשובה. לכאורה פשוט דאינו רק משום סכנה ד"המול ימול" אחת למילה אחת לפריעה. ומציצה מהיכי תיתי. ... ועוד בשבת (קל"ג ע"ב) "אמר ר' פפא האי אומנא דלא מייץ מעברין לי פשיטא מדמחללין שבתא עלי סכנה הוא כו"ו ואי אמרת דמציצה מעיקר חיוב מצות מילה אין ראי' דסכנה הוא, דמצוה גופה דוחה שבת. ... (ו) אשר ע"כ נראה דנהי דהא דרב פפא מוכח דאי לאו משום סכנה לא הי' שום מצוה במציצה, מ"מ השתא שיש סכנה, שוב המציצה מכלל מצות מילה. (ז) ... אלא שאין המציצה מעכבת את המילה. ... (יט) והנה בזמנינו זה קמו מתחכמים נגד המציצה ואומרים כי בזמנינו נשתנו הטבעים ועושין בלא מציצה בפה רק ע"י כלי זכוכית וספוג. ואף שפשוט שלא יוציא הדם ממקומות הרחוקים אומרים שלא יזיק כלל בזמה"ז: (כ) ... ו[מ]אחר שבעת מתן תורה לא הי' אפשר בלא מציצה בפה והוי כאילו כתיב מהול ופרע ומצוץ בפה. ... (כא) וכיון שחל החיוב במתן תורה תו לא פקע. ...

ביאור הלכה סימן שלא סעיף א [1839-1933]

ופורעין ומוצצין - עיין בתשו' בנין ציון סימן כ"ג וכ"ד דהמציצה דוקא בפה ולא ע"י דבר אחר שהמציצו הרופאים החדשים. ובתשובת יד אליעזר סי' מתיר למצוץ בספוג בדוקה דיותר טוב ממציצה בפה ואפילו בשבת יש להתיר בספוג ע"ש [פ"ת על או"ח]:

רשר"הירש [1808-1888]

היות שהמציצה בפה גרם הרבה חולאים להנימול או להמוהל לא יעשו עוד מציצה בפה רק ע"י הזכוכית ...

הר צבי ס' ריד, מציצה ע"י שפופרת [1873-1960]

זח רבות בשנים שנתעוררה השאלה אם המציצה צריכה שתהא דוקא בפה או וכל דבר שמוצץ את הדם סגי. ורבו הדעות בזה יש מחמירין ויש מקילין. ואעתיק מה שנדפס בספר תשובות רשב"ן שנדפס בשנת תרס לאחד מגדולי הונגריא, ושם בסימן קמ כותב בזה"ל: אודות המציצה בפה כבר היה רעש בעולם עוד מלפני ששים שנה, ובעל החתם סופר והגאון ר"א האראוויץ בוועין התירו למצוץ בספוג, וכן היו גדולים הרבה שהקילו אפילו בלא ספוג ודי בסמי רפואה שנותנים הרופאים בזמנינו. אך היו כמה גדולים ובתוכם בעל מהר"ם שיק זצ"ל שהקפידו למצוץ דוקא בפה. ושם בסימן קמג, באשר שהיו מקרים בכמה ילדים נימולים ע"י מומחה אשר פרח בעור בשרם צרעת ושפטו הרופאים שהמחלה באה מהמציצה בפה, ושאלו מהחתי"ם והשיב שהמציצה הוא רק לרפואת התינוק כמש"כ בגמרא (שבת דף קלג). ואחר שהרופאים מעידים שגם ספוג עושה את הפעולה למה לא נאמין להם. וכן בתשו' מהר"ץ חיות מקיל גם בלא ספוג ודי לו במה שנותנים סמי רפואה. הנה, גם בזמן הזה דשכיחי מחלות ע"י מציצה בפה, מאן דמיקל לעשות המציצה ע"י שפופרת של זכוכית לא משתבש אם עושח כן מפני שיש חשש, אבל המציצה ע"י שפופרת לאו כו"ע גמירי וצריך להתלמד אצל אומן כיצד לעשות המציצה באופן המועיל.

גילוי דעת תורה, תשמ"ט (1989)

"הנה בעת האחרונה ישנם שרוצים לבטל מציצה בפה אשר נהגו אבותינו ורבותינו מימות משה רבינו ע"ה, ונותנים טעם לדבריהם שחוששים למחלה הנקרא איידס". לכן באנו בזה לגלות דעתנו דעת תורה, לבל ישנה שום מוהל ממה שנהגו מימות קדם, וצריך לעשות מציצה בפה בלי שום אמצעות כלי כלל (ובמקום שיש חשש מחלה על הילד ח"ו, אז המוהל או האב יעשו שאלת חכם אצל רב מובהק וכאשר יורו אותו כן יעשה)."

ועל זה באו על החתום מגדולי ראשי הישיבות והפוסקים בארה"ב (ביניהם הרב ראובן פיינשטיין, שהעיד שגם אביו, הרב משה פיינשטיין זצ"ל, הורה שלא לבטל המצווה), באירופה ובארה"ק (כרב שלמה זלמן אויערבאך, הרב בנימין יהושע זילבר, הרב שמואל הלוי וזנר ועוד).

הרב משה שטרנבוך, שו"ת תשובות והנהגות, חלק א', יורה דעה, סימן תקפ"ח,

ובזמן האחרון יש נמנעים למצוץ בפה מפני חשש מחלת "איידס", ולמעשה הדבר רחוק מאוד, ולא שמענו אפילו אחד מני רבבה שהבנים נלקו, וכל שכן במידה שכבר מזיק למוהל, ואם באנו לומר שאפילו כהאי גוונא יש איזה חשש רחוק של סכנה, ואם נחוש לזה אם כן נוכל לבטל גם מילה גופה שלעיתים יש סכנה... ומכל מקום ביארתי דמי שמפחד ואינו רוצה מציצה אלא בכלי מחשש "איידס" לא נוכל לומר עליו שהוא בזה עברינא, אבל ראוי לחפש מוהל שמוצץ בפה ואינו חושש שבה נעשית המצוה בשלימות ותיקונו שלם לילד.

הרב שלמה אלישיב, קובץ תשובות, חלק א, סי' קב

ואכן כבר ישבו על מדוכה זו גדולי ישראל בדור שלפנינו, ה"ה הג"ר יצחק אלחנן מקובנה, הגרי"י מפאניוועז, הגרי"מ מנאוהרדק והג"ר חיים עוזר מוילנה ועוד, זכר כולם לברכה, ונמנו וגמרו "דבמקום דאיכא שום שמץ חשש ספיקא לסכנה אין לדקדק על קיום מנהג אבותינו" לשונו של הגרי"ח ברלין ז"ל [מלבד התשובה הידועה של החתי"ס להרב מוויץ]."

שולחן ערוך יורה דעה סימן קטז - הגה: ... כי סכנתא חמירא מאיסורא

ישעיהו פרק מב, ו - וְאֶתְנַדְּ לְבָרִית עִם לְאוֹר גוֹיִם :
מלבי"ם: שתאיר להם האמונה לבל ילכו באפל ויכירו אחדות ה'...

